

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Атанаска Петрова Еленкова, д.м.
Клиничен Център по Ендокринология и Геронтология, МУ - София,

на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор”
на д-р Боряна Ангелова Левтерова,
Катедра по «Здравен мениджмънт, икономика на здравеопазването и обща медицина»,
Факултет по общественно здраве, Медицински университет – Пловдив, със заглавие
«Измерване на качеството на живот при пациенти със захарен диабет тип 2 като компонент в
управление на хроничното заболяване»

Кратки биографични данни:

Д-р Боряна Левтерова е завършила медицина през 1999 год. в Медицински университет-София. Има две придобити специалности – епидемиология на инфекциозните болести (2008 г.) и общественно здраве и здравен мениджмънт (2010 г.) в Медицинския университет – Пловдив. От 2009 год. заема длъжността асистент в катедра Здравен мениджмънт, икономика на здравеопазването и обща медицина, секция Здравен мениджмънт към същия университет. Участва в обучението на студенти в четири магистърски програми, както и в разработването на учебни материали и ръководства за дипломанти за защита на магистърски тези по Здравен мениджмънт и общественно здраве. През 2013 год. д-р Левтерова е зачислена като докторант на самостоятелна подготовка към горепосочената катедра.

Същност и структура на дисертационния труд:

Представеният дисертационен труд разглежда актуален проблем – качеството на живот при пациенти със захарен диабет тип 2, едно от хроничните заболявания с най-голяма социална значимост, засягащо около 8% от възрастното население в световен мащаб по данни на IDF. Анализът на базите данни от диабетния регистър в България показва сходна честота, като 90% от всички пациенти са тези със захарен диабет тип 2. Подобряването на здравето на населението и повишаване на качеството на живота чрез намаляване на преждевременната смъртност, заболяемост и инвалидизация са основни приоритети в Националната програма за превенция на хроничните незаразни болести 2014 – 2020 г. От друга страна, проучванията, изследващи качеството на живот (КЖ) при пациенти със захарен диабет в България са твърде ограничени. Представените данни от извършените от докторантката клинични изследвания до голяма степен запълват тази празнина.

Разработката съдържа 154 страници, обособени са следните раздели: въведение; литературен обзор; цел, задачи, методи и материал; резултати и обсъждане; изводи; заключение; самооценка за основните научни и научно-приложни приноси; библиография; приложения. Работата е онагледена с 16 таблици, 21 фигури и 4 приложения. Така структуриран, дисертационният труд отговаря на процедурните изисквания. Литературният обзор е изчерпателен и актуален. Целта е ясно формулирана. Петте поставени задачи са конкретизирани и съответстват на поставената цел. Методите са прецизно избрани. Използвани са подходящи въпросници за оценка на качеството на живот – българските версии на общия въпросник за изследване на здравен статус (SF-36v2Bul) и въпросника одит на зависимо от диабета качество на живот (ADDQoL-19 BUL), както и оригинални анкетни карти. Подробно е описан процесът на превод и валидиране на специфичния за пациенти със захарен диабет въпросник ADDQoL-19 BUL. Извършените са две крос-секционни проучвания, одобрени от Комисията по Научна Етика на Медицински университет – Пловдив. Протоколът на двете проучвания, включващите и изключващи критерии, характеристиките на групите пациенти (социо-демографски, клинични, лабораторни) са

подробно описани. При първото проучване, което обхваща 70 болни, е използван въпросникът SF-36v2Bul. Второто проучване е извършено върху 411 болни, попълнили въпросника ADDQoL-19 BUL. Достатъчният от статистическа гледна точка брой участници, както и подборът на използваните статистически методи гарантират надеждността на получените резултати. Изследвано е влиянието на различни фактори върху КЖ на пациентите със захарен диабет тип 2: социо-демографските фактори, давността на диабета, наличието на късни усложнения и диабетна коморбидност, ИТМ, както и основните лабораторни показатели (HbA1c, общ холестерол, триглицериди, ЛПВП).

Библиографската справка се състои от 292 литературни източника, от които 49 на кирилица и 243 на латиница. Почти една трета от цитираните източници са публикувани в последните 5 години. Авторефератът е правилно структуриран, отговаря на изискванията и отразява в резюмиран вид основните раздели на дисертацията.

Докторантката критично е отбелязала някои от ограниченията на извършените от нея проучвания. И двете срезови проучвания са проведени само в един регион на България – Пловдив област. Независимо, че това е втората по големина област и в извадката са представени основните етноси в България (72% български, 15.8% турски, 9% ромски, 2.7% арменски, 0.5% друг), резултатите от тези проучвания не могат да се пренесат върху цялото население на страната. Като недостатък на първото проучване е посочено възможното влияние на едновременното наличие на хронични заболявания и диабетни усложнения при интерпретацията на резултатите с използването на общия въпросник за здравословно състояние. Този недостатък е избегнат при второто проучване с използването на специфичния въпросник ADDQoL-19 BUL. Смятам за по-удачно използваните в текста термини „айтъм“, „респонденти“ и др. да бъдат заменени с техните български еквиваленти.

Положителните страни и приносите на дисертационния труд значително превишават критичните забележки. На първо място, извършено е първото голямо комплексно проучване с идентифициране на основните предиктори на качество на живот при пациентите със захарен диабет тип 2 в България с валидиран специфичен въпросник - ADDQoL 19. Преводът и валидирането на този инструмент е сам по себе си съществен принос за клиницистите, пряко ангажирани в диагностиката, лечението и проследяването на пациентите със захарен диабет тип 2. Създадени са оригинални модели, както за оценка, така и за мониторинг на качеството на живот при този контингент болни. Изготвени са препоръки към МЗ, БДЕ, НЗОК и медицинските университети в страната за системното използване на унифицирана методика за оценка на този показател в рутинната практика и внедряването му в национална програма.

Наукометрични показатели:

Във връзка с дисертацията д-р Левтерова има 2 участия в медицински форуми и 4 публикации, на които е първи автор (3 в български издания и 1 в чуждо издание), с което покрива изискванията, отразени в правилника на Медицински университет – Пловдив за придобиване на ОНС «доктор».

Заклучение:

Дисертационният труд на д-р Боряна Ангелова Левтерова на тема «Измерване на качеството на живот при пациенти със захарен диабет тип 2 като компонент в управление на хроничното заболяване» е актуален, добре структуриран и предоставя реални научно-теоретични и научно-приложни приноси. Въз основа на гореизложеното давам положителна оценка и препоръчам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят на д-р Боряна Ангелова Левтерова образователната и научна степен «доктор».

16.04.2016 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:
/доц. д-р Атанаска Еленкова, д.м./